

(המשך מעמוד 18)

והיא אחת הבעיות המטרידות ביותר את הרמטכ"ל: איך להקל את שירותם של חיילי צה"ל? לא מכבר סייר ברילב באחד המעוזים בתעלה. הוא ישב ושוחח עם החיילים. בתום הביקור פנה אל המפקד, סגן צעיר, ואמר לו: "תגיד, יש לך איזו בעייה שאני יכול לעזור לך בה?"

"לא, המפקד" השיב סגן, "אין שום בעייה".
"בכל זאת", אמר ברילב, "לא בכל יום מבקר רמטכ"ל אצלך במוצב, אולי אני יכול לעשות משהו?"
"לא, המפקד, באמת", אמר הסגן, "אנחנו לא צריכים שום דבר".
אבל כשהוסיף הרמטכ"ל ולחץ עליו, אמר הסגן בביישנות: "יש לי בקשה אחת, לא נעימה כל כך?".
"תאמר", שמח ברילב על הבקשה.
"אם אפשר, לקבל עוד מילקע ביוני אחד למוצב".
"תקבל", השיב הרמטכ"ל.

כשיצאו מהמוצב אמר הרמטכ"ל לראש-לישכתו: "לא יודע איך, אבל חסד שמחר הוא יקבל שני מילקעים נוספים".
למחרת נשלחו במטוס ארבע לסיני שני המילקעים, שלא על חשבון החקוק של היחידה.

★ ★ ★

המלחמה ע"פ ראיות-החיים

ראגה לחייל ולחנאי שירותו, המתבטאת גם בחקירה מתמדת של תנאי שירות חיילי המילואים, אינה באה על חשבון הקפדה והמשמעת. כאשר פטטה בין חיילי

ברילב עם הילדים בירדנה אחרי הפגזה

צה"ל אופנת גדול פיאות-הלחים הארוכות, העומדת בניגוד לחוקת מטכ"ל, יצא ברילב למלחמה בתופעה זו. בין אלפי המכתבים המתקבלים בלישכתו התקבל גם מכתב של אם המתלוננת כי בנה, שבא לחופשה קצרה מהתעלה, נעצר בידי שוטרים צבאיים על שגידל פיאות-לחיים. מוכירתו של הרמטכ"ל, המשיבה על המכתבים, כתב בה לאם בשמה, כי הוא מצטער על התקרית. אבל ברילב אינו חותם על המכתבים לפני שהוא קורא אותם. כשהגיע לניסוח "מצטער" מחק את הסיסמה.

"איזה מצטער?" אמר ברילב, "אני לא הייתי בסדר, או החייל לא היה בסדר? אם החופשה חשובה לו, שיגלה את הפיאות".

אחרי-כך קרא לקצין המתאים והורה לו: "או שישנו את פקודות המטכ"ל בנושא זה או שאנחנו נעמוד בהם עד הסוף".

מ"ק לו כשהוא רואה שמישהו נשחק בגלגלי הביורוקרטיה. יום אחד, בעת שביקר אצל חיילים פגיעים בבתי-חולים, נטל על צהארו אב, שהפסיק את עבודתו כדי להיות כל הזמן ליד מיטת בנו הפצוע. מבחינת החוק אין אב זכאי לשלוח תגמול כספי, כיון שיש לו מקום עבודה. אבל ברילב הודיע מהמיקרה. כשיצא מבית-החולים. הורה לשי"ח לוח לאב סכום כסף מ"קרן הרמטכ"ל" — קרן שנתרמה על ידי מיליוני צרפתי ושהרמטכ"ל רשאי להוציא את הכנסותיה כראות עיניו. כשיצא מבית-החולים היה הסכום אותו הורה לשלוח 1000 ל"י. כשהגיע ללישכתו כבר גדל הסכום פי כמה.

אבל אולי יותר מאשר על אוירת הדאגה לחייל, הטביע ברילב את חותמו האישי על עצם אופייה של המלחמה שמונה צה"ל מאז מלחמת ששת-הימים.

★ ★ ★

אין "בכל מחיר"

כל תדריך, כשהוא מדבר אל החיילים העומדים לצאת לקרב, חוזר הרמטכ"ל על נושא אחד.

"הבריה" הוא אומר להם, "זאת לא בדיוק מלחמה, במלחמה יש פקודה של, בכל מחיר, במלחמה לא שואלים כמה זה יעלה בדם. כאן אין, בכל מחיר, אם תחזור לי עם כמה חבריה הרגוים על אלונקות, כל העסק הזה לא שווה צה"ל. אפילו אם תהרגו 50 חיילי אויב זה לא שווה בחור אחד שלנו".

הנושא הזה, של חללים וקורבנות, מעיק עליו יותר מכל. כל הרג כואב לו. כשהרגיג מיספר חיילים תוך תקופה קצרה, ניכר עליו שהוא מדוכא.

קשה למצוא בעולם אנשי-צבא מיקצועיים בדרג זה ששוי קולים מסוג זה יקבעו לגביהם. אבל זהו אולי אחד מסודות כוחו וגדולתו של צה"ל. דרוש אומץ אישי רב ואישיות חזקה כדי להכיל שיקול אנושי כזה בנטל האחריות. דוגמה מוחשית למעמדת האחריות הזו ניתנה לפני חודשי-שניים, כאשר יחידת קומנדו-ימי של צה"ל פטטה על מוצב חוף מצרי במפרץ סואץ. בנמל אל-ערביה.

היה זה אחד המיבצעים הגדולים שחיליהם היה צריך לבצע מאז מלחמת ששת-הימים, ואולי הגדול ביותר מאז מלחמת העצמאות. חשיבותו למוראל של חיליהם הייתה ברורה.

כאשר יצאו הפושטים לדרך, הם התמהמהו להגיע אל נקודת ההסתערות.

חיים ברילב הבחין במחיתות של המפקדים שנכחו במוצב הפיקוד, ואז נתן לכוון הפועל שהות נוספת כדי להסתער. אולם, גם תוספת זו לא הספיקה לכוון. על פניו של ברילב ניכר המאבק הפנימי שהתחולל בו. קציני חיליהם ציפו לשמוע מפיו את הוראת הביטול. הוא הוסיף עוד חמש דקות לשעת השי"ן. כשהלפו חמש הדקות והי כוח הפושט דיווח על תחילת הסתערותו, נשמר כולם לרווחה. הם לא הבחינו כיצד הרמטכ"ל עצמו נשם נשימה אחת ארוכה, כאילו אבן נגולה מעל ליבו.

★ ★ ★

תוכניות ע"פ כסים ריאלי

בכמים דומים פקדו את הרמטכ"ל כאשר היה צריך להחליט על הפעלת חיל-האוויר בגיורת תעלת-סואץ. "יש לי הרגשה של מתאגרף שיש לו מכה ימנית לא נורמלית, אבל כל הזמן הוא מכה שמאלית", אמר ברילב לפני שהחליט.

כרמטכ"ל הוא חייב לראות לא רק את הבעייה הטקטית המקומית, אלא לתפוס מערכת שלמה של בעיות מדיניות, איסטרטגיות ומוראליות. הוא חייב לבחון את התפתחות המלחמה קדימה בהרבה מהלכים, מאספקטים שונים. הוא אינו רק איש-צבא המבצע הנחיות מדיניות, אלא גם איש מדיני, שתוכניותיו ומהלכיו חייבים להיות מושתתים על בסיס ריאלי. האישור הסופי לתוכניות נעשה כמוכר בדרג מדיני, אבל כבר בשעת תכנון חייב הרמטכ"ל לקחת שיקולים מדיניים בחשבון.

25 שנים של הכנה ובכשירו את חיים ברילב למלא תפקיד זה ביעילות מירבית, ובכושר אינטלקטואלי המעורר התפעלות. הוא נולד לפני 45 שנים בזאגרב שביוגוסלביה, שם גדל בבית אמיד והתחנך בקו המקומי של השומר הצעיר.

בשנה בה פרצה מלחמת-העולם השנייה שלחו אותו הוריו לבית-הספר החקלאי במיקוה-ישראל, הספיקו לעלות מייד אחריו, בטרם פרצה המלחמה. כשסיים את לימודיו, הצטרף לגרעין שיצא לקיבוץ השומר-הצעיר בית-אלפא שבצמק יזרעלי. אבל הוא לא הספיק להיות שם זמן רב. כשהוקם ה"פלמ"ח, היה מראשוני המצטרפים אליו, ומאז לא הסיר את מדיו.

לפני קום המדינה השתתף במספר רב של פעולות, במיבצי-היעפה ובלילי-הגשרים, בו השתתף בפיצוץ גשר אלנבי ביריחו. במלחמת העצמאות היה מג"ד בחטיבת הנגב של הפלמ"ח ואחרי-כך מדיין ומפקד בית-הספר למג"דים.

הוא מונה לראש-מטה פיקוד-צפון ומשם עבר להיות מפקד דה של חטיבת גבעתי. אחרי-כך היה ראש פיקוד ההרבה; מפקד חטיבה משורינת במיבצע סיני. שהבקיעה דרך רצועת עזה וכבשה את רפיח ואל-ערשי; מפקד גייסות השריון; ראש אגף מיבצעים במטכ"ל וסגנו של הרמטכ"ל יצחק רבין במלחמת ששת-הימים.

כל אותן שנים לא הפסיק ללמוד גם במישור האזרחי. הוא זכה לכינוי "האלוף הלומד ביותר בצה"ל" אחרי שבעת שירותו הצבאי עמד בבחינות-הבגרות, למד באוניברסיטה בירושלים, זכה בתואר מוסמך לכלכלה ומינהל עסקים באוניברסיטת קולומביה, והשתלם בפאריס עד לפרוץ מלחמת ששת-הימים.

האיוון בין התקדמותו בשלבי הקאריירה הצבאית לבין הית פתחות אישיותו, הפכו את חיים ברילב לאישיות מפוכחת, רחבת-אופקים ומעמיקה. בניגוד לאנשי צבא אחרים, שהם מצויינים במיקצועם כאנשי-צבא, אך חסרים מושג ועניין ב"תחומים אחרים, רחוק חיים ברילב מהדמות הטיפוסית של איש-צבא מיקצועי.

והיא אחת הסיבות לכך שהוא מוכר כיום כסמכות עליונה בצה"ל לא רק בתוקף מינויו כרמטכ"ל אלא בתוקף אישיותו.

כל ההחלטות והתוכניות במטכ"ל מתקבלות בעבודת מטה. ולמרות שמדי פעם כופה הרמטכ"ל את דעתו על האחרים, כיוון שהאחריות הסופית היא בסופו של דבר אחריותו שלו, נשמרת רוח-הצוות וההרגשה של עשייה ללא מתח.

★ ★ ★

זכ"ש ויצ"ל

חייו הפרטיים אוהב הרמטכ"ל לעסוק ברכיבה על סוסים, לחזות בסרטי קולנוע, ובעיקר לטוס. גם כש-

עבר את קורס הטייס וזכה בכנפי טיסה המסמיכים אותו להטיס מטוסים קלים, לא הסתפק בכך. מדי פעם הוא משתלם בטיסה, כשהוא מרחיב את תחום הכושר שלו. כיום, לי משל, הוא מוסמך כבר להטיס מטוסים קלים עם נוסעים בלילה.

לא מכבר טס ברילב במיראז', לא כטייס, אלא כנוסע. הוא השתתף כמספר 2 בתרגיל של קרב אווירי שערכה רביעייה של מיראזים. זוהי חווייה, שמי שעובר אותה לראשונה ללא הכשרה מוקדמת, נשבע שלא לחזור עליה לעולם. כל ה"סיכויים הם שבסיפורים ובתפניות מעבר למחירות הקול, הוא יאבד, במיקרה הטוב ביותר, את הכרתו.

כשנחתו המיראזים והטייסים התקבצו לתחקיר, הם הופיעו תעו שברילב השתתף עימם בדיון וגילה בקיאות בכל מהלכי הקרב, דבר שהוכיח שהיה כל עת הטיסה בהכרה מלאה. יכול היה לעקוב אחרי הביצועים.

עכשיו קל לי יותר להבין אותם", אמר.

במיקרה אחר, בעת ביקור בתעלה, נכנס לטנק פטון, בו לא הוזמן לו לנהוג, והחל להסיעו. הוא יצא מהטנק מלא התפעלות: "זה כמו לנהוג בטקסי", אמר, "איך אפשר להשתתף את זה לשרמנים הישנים שהיו לנו פעם".

מיבצעים אלה לא נועדו למען הרושם, נבעו מתוך השאיפה היסודית המניעה את האיש להכיר וללמוד הכל. כי אחת התכונות הבולטות של חיים ברילב היא צניעותו והתרחקותו מנורקרי הפירסומה.

הוא שונא להצלם ולהתראיין.

עד היום לא פורסם כי בצעדת שלושת-הימים האחרונה, שנערכה בהרי ירושלים, הייתה אחת הצעודות תמר ברילב, אשתו של הרמטכ"ל, שסיימה את לימודיה באוניברסיטת בראילן ועומדת להתחיל להורות השנה בכפר-הירוק.

ברילב הציע לאשתו שנהגו יסיעה למקום הכינוס. היא סירבה. שהתה בחדר בירושלים וכל יום נסעה במכונית או רחית למסלול הצעדה. גאוותה הגדולה ביותר הייתה שלא הציג ליהו לזהותה ולצלמה, ושבעייתונות לא הופיעה אף שורה אחת עליה.

כשהוא מצליח להגיע לביתו, מנהל חיים ברילב חיי מש"פחה שקטים וצנועים. בתו, המשרת בצה"ל ביחידה נבחרת, עונדת כנפי צניחה. לא מכבר, כשאירעה לה תקלה בשעת מיפגן צניחה בבית-אלפא, שורסמה הידועה בעיה-נונת, מכל רחבי העולם הגיעו אל הרמטכ"ל איחולים להינצלה של הבת. למעשה לא דיתה זו אלא תקלה שיגרתי ובלתי מסו-כנת. "איזה אנשים מצחיקים אלה", הגיב ברילב על מיברקי האיחולים. בנו בן 16 עבד בחופשת הקיץ שלו במיתקני הנפט באבו-ירודים, הרוויח בחודש סכום המתקרב למש"כורת אביו.

חיים ברילב עצמו הצליח כבר להחזיר בצה"ל כמה ממט"בעות הלשון האופייניות לו. ביסויים כמו זכ"ש (ראשית-יבות של: זו בעיה שלך) או יצ"מ (יש לי צרות משלי) נקלטו כבר מזמן. הביטוי האחרון שאפשר לשמוע בצה"ל הוא: דונק. כשמישהו מדווח על משהו והשומע מעיר לו "דונק",

ברילב עם פצוע תקרית בתעלה

המשמעות היא "גוי" או "תכלית?". ביטוי זה שאל ברילב כנראה מהשפה הצרפתית.

★ ★ ★

המלחמה אינה פיתרון

שנה שזכר אורכה עמד צה"ל במרכז ההתעניינות, והטביע את חותמו על האירועים וההתפתחויות הפנימיים והחיצוניים, היה החייל מספר 1 של צה"ל האיש ש"סימל יותר מכל חייל אחר את אופיו ואת רוחו של הצבא. רב-אלוף חיים ברילב, האיש שלא כרע במלחמת ההתשה, שעמד בכל החזיתות, שהקים את המאורעות והכין את קו-הביצורים בתעלה הנקרא על שמו; האיש שגם בסערת המלחמה הסטאטית ידע לשמור על קור רוחו, הקפיד על טוהר הנשק של צה"ל ועל הליברליות שלו כצבא כובש; איש-צבא שהפך לערך עליון את שמירת חיי הלוחם, ושלחם מתוך ידיעה כי מלחמה נוספת אינה פיתרון, היה איש השנה של תשכ"ט.